

LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHDA CHET EL KAPITALINING O'RNINI VA MILLIY IQTISODIYOTGA TA'SIRI

Bozarboyeva Go`zal Doniyorovna

Bank Moliya akademiyasi, loyiha boshqaruvi yo`nalishi,

magistratura bosqichi , 1 kurs tinglovchisi

guzalbozorboeva29@gmail.com

Annotatsiy: Ushbu tezisdagi Loyihalarni moliyalashtirishda chet el kapitalining o`rni, amaliy ahamiyati hamda milliy iqtisodiyotga ta`siri yoritilgan.

Kalit so`zlar: Investitsiya, investor, kapital, resurs, eksport, subsidiya, iqtisod, moliya, soliq, texnologiya.

Annotation: In this thesis, the role, practical importance of foreign capital in financing projects and its impact on the national economy are covered.

Keywords: Investment, investor, capital, resource, export, subsidy, economy, finance, tax, technology.

KIRISH.

Loyihalarni moliyalashtirishda chet el kapitalining roli juda muhimdir. Tabiiyki, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish jarayonida davlat tomonidan to'g'ri siyosat olib borilishi, shuningdek investitsion muhitning yaxshilanishi muhim ahamiyatga ega. O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotida va uning alohida tarmoqlarida investitsiyalarning zarur darajasini va tuzilmasini ta'minlashga, investitsiya faoliyati sub'ektlarining investitsiya manbalarini topishga va ulardan foydalanishning ustuvor tarmoqlarini aniqlashga yo'naltirilgan investitsiyaviy faolligini oshirishga doir o'zaro bog'liq tadbirlar majmui- investitsiya siyosati deyiladi.¹

Shuning uchun soliq, bojxona, moliya va investitsion siyosatni to'g'ri tanlash hamda barqaror iqtisodiy muhitni yaratish dolzarb hisoblanadi. Rivojlanayotgan davlatlar uchun xorijiy investitsiyalar quyidagi muhim afzalliklarni beradi:

Kapital investitsiyalar: - Xorijiy investorlar kapital investitsiyalar, ya'ni

¹ "O'zbekiston Respublikasining "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi Qonuni, 2019 y 25 dekabr. 3-modda.

infratuzilma, sanoat korxonalarini, qishloq xo'jaligi va boshqa tarmoqlardagi loyihalarni moliyalashtirish uchun muhim manba bo'lib xizmat qiladi.²

- Bu loyihalar mamlakatning iqtisodiy rivojlanishi uchun asosiy ahamiyatga ega.

Zamonaviy texnologiyalar va boshqaruv tajribasi:

- Xorijiy investorlar o'z mamlakatlarida qo'llaydigan ilg'or texnologiyalar va boshqaruv usullarini mahalliy iqtisodiyotga olib keladi.

- Bu esa mahalliy korxonalarining samaradorligini va raqobatbardoshligini oshiradi.

Eksport imkoniyatlarini kengaytirish:

- Xorijiy investitsiyalar yangi bozorlarni ochib, mahalliy mahsulotlar uchun eksport imkoniyatlarini kengaytiradi.

- Bu o'z navbatida, milliy iqtisodiyotning tashqi savdo balansi va valyuta tushumi ko'rsatkichlarini yaxshilaydi.

Ish o'rinlarini yaratish:

- Xorijiy investitsiyalar yirik loyihalarni amalga oshirish jarayonida yangi ish o'rinlarini yaratadi.

- Bu esa nodavlat sektorining rivojlanishiga hissa qo'shadi.

Boshqaruv tajribasini o'zlashtirish:

- Xorijiy investitsiyalar mahalliy boshqaruv kadrlarini tayyorlash va ularning malakasini oshirish imkoniyatini yaratadi.

Loyihalarni moliyalashtirish jarayonida chet el kapitalining o'rni

quyidagilardan iborat:

Chet el investitsiyalarining asosiy qismi kapital investitsiyalariga yo'naltiriladi. Bu esa infratuzilma, sanoat, qishloq xo'jaligi va boshqa tarmoqlardagi loyihalarni amalga oshirishga imkon beradi. Xorijiy kapital mahalliy resurslar bilan birgalikda yirik loyihalarni moliyalashtirish imkonini yaratadi. Chet el kompaniyalari o'z mamlakatlarida qo'llaydigan ilg'or texnologiyalar, innovatsion yechimlar va samarali boshqaruv usullarini mahalliy iqtisodiyotga olib keladi. Bu

² Eshov M., Mirzayev Ch., Tursunov A. Investitsiya mahorati. –T.: Ma'naviyat, 2020. – 140 b.

esa ishlab chiqarish samaradorligi va raqobatbardoshlikni oshiradi.

Xorijiy investitsiyalar mahalliy mahsulotlar uchun yangi bozorlarni ochadi va eksport salohiyatini kengaytiradi. Bu esa tashqi savdo balansi va valyuta tushumi ko'rsatkichlarining yaxshilanishiga olib keladi. Xorijiy investitsiyalar mahalliy boshqaruv kadrlarini tayyorlash imkoniyatini yaratadi va shu orqali ularning malakasini oshiradi.³

Bu esa davlatning iqtisodiy siyosatini samarali amalga oshirishga xizmat qiladi. Biroq, chet el kapitalini jalb qilishda milliy manfaatlarni himoya qilish va sog'lom raqobat muhitini yaratish kabi masalalar ham e'tiborga olinishi lozim. Shu bilan birga, davlat tomonidan to'g'ri investitsion siyosat va barqaror iqtisodiy muhitning shakllantirilishi muhim ahamiyatga ega.

Chet el kapitalini jalb qilishda uning ahamiyati va maqsadlarini e'tiborga olish muhim ahamiyatga ega:

1. Maqsadlar:

- Investitsiya qilish orqali foyda olish
- Yangi bozorlarni egallash va kengayish
- Zamonaviy texnologiya, bilim va boshqaruv tajribasini o'zlashtirish
- Mahalliy iqtisodiyotni rivojlantirish va modernizatsiya qilish
- Ishlab chiqarish hajmini oshirish va raqobatbardoshlikni oshirish

2. Chet el kapitalining ahamiyati:

- Yangi texnologiyalar, bilim va boshqaruv tajribalarini olib kirish
- Eksport va valyuta tushumi imkoniyatlarini kengaytirish
- Ish o'rinlari yaratish va mehnat unumdorligini oshirish
- Iqtisodiy o'sish va raqobatdoshlikni rag'batlantirish
- Mahalliy bozorni rivojlantirish va modernizatsiya qilish

3. Moliyalashtirishning afzalliklari:

- Qo'shimcha investitsion resurslarni jalb qilish
- Loyihalarga xo'jalik yuritish va boshqaruv tajribalarini qo'llash

³ G'ozibekov D.G'. Investitsiyalarni moliyalashtirish masalalari. T.: "Moliya" nashriyoti. 2003. 40 bet.

- Moliyaviy va texnologik risklar bilan bog'liq majburiyatlarni taqsimlash
- Texnologiya va boshqaruv sohalarida bilimlarni uzatish
- Chet el bozorlariga chiqish imkoniyatlarini kengaytirish

Shu bilan birga, chet el investitsiyalarini jalb qilish va ularni samarali boshqarish uchun investitsion muhitni yaxshilash, infratuzilmani rivojlantirish va rag'batlantirish zarur.⁴

Chet el kapitalini jalb qilishda quyidagi jihatlarni e'tiborga olish lozim:

Milliy manfaatlarni himoya qilish: Davlat milliy manfaatlarni ko'zlab, chet el investitsiyalarini tegishli huquqiy va iqtisodiy mexanizmlar orqali tartibga solishi kerak.

Qonuniy va barqaror biznes muhitini yaratish: Investorlar uchun qulay, shaffof va barqaror iqtisodiy muhitni shakllantirish muhim.

Texnologiyalar va bilimlarni mahalliyashtirish: Chet el investitsiyalaridan foydalanish jarayonida mahalliy kadrlar va texnologiyalarni rivojlantirish lozim.

Moliyaviy va boshqaruv barqarorligini ta'minlash: Loyihalarning moliyaviy va boshqaruv jihatlarni barqaror saqlash zarur.

Xulosa qilib aytganda, chet el kapitalidan foydalanish loyihalarni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. "O'zbekiston Respublikasining "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi Qonuni, 2019 y 25 dekabr. 3-modda.
2. Eshov M., Mirzayev Ch., Tursunov A. Investitsiya mahorati. –T.: Ma'naviyat, 2020. – 140 b.
3. G'ozibekov D.G'. Investitsiyalarni moliyalashtirish masalalari. T.: "Moliya" nashriyoti. 2003. 40 bet.
4. Ergasheva Sh. T., Uzoqov A. T. Investitsiyalarni tashkil etish va moliyalashtirish. O'quv qo'llanma. – T: 2007. – 215 bet.

⁴ Ergasheva Sh. T., Uzoqov A. T. Investitsiyalarni tashkil etish va moliyalashtirish. O'quv qo'llanma. – T: 2007. – 215 bet.